

۲۰۲۳۲۸۸

WWW.ketab.ir
- تعلیم و تربیت
در عصر صفویان -

سرشناسه : درخشانی، محمد، ۱۳۴۹ -
 عنوان و نام پدیدآور : تعلیم و تربیت در عصر صفویان / محمد درخشانی.
 مشخصات نشر : تهران: اندیشه احسان، ۱۳۹۸
 مشخصات ظاهری : ۷۶۲ ص.: مصور، جدول، نمودار.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۲۶-۴۰-۶
 وضعیت فهرست نویسی : فیفا
 موضوع : آموزش و پرورش -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۰ - ۱۲ق.
 موضوع : Education-- Iran-- History -- 16 - 18th century
 موضوع : ایران -- تاریخ -- صفویان، ۹۰۷ - ۱۱۴۸ق.
 موضوع : Iran -- History -- Safavids, 1502 - 1736
 رد بنده سنگره : LA۱۳۵۱/۵۳۶۷ ۱۳۹۷
 رده بندی دیویی : ۳۷۰/۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۹۴۶۱۹۰

تعلیم و تربیت در عصر صفویان

مؤلف: دکتر محمد درخشانی

قیمت: ۱۵۲۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸ شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ: هوران

طراح و گرافیک: پرویز بیانی

آماده سازی و تولید: انتشارات اندیشه احسان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزاً (چاپ، فتوکپی، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

دفتر نشر: تهران، خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، ط ۲، واحد ۵۰۷

تلفن: ۰۰۲-۶۶۴۶۶۰۲- تلگرام: ۰۰۲-۹۱۹۱۵۵۱۸۰۲- سایت: www.andishehehsan.com

فروشگاه: تهران، خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، طبقه همکف، واحد ۳۱۷

تلفن: ۰۰۱-۶۶۴۶۶۰۱ sociologybookstore - andishe_ehsan

فهرست

۲۹	پیشگفتار.....
۳۱	مقدمه.....
۳۳	فصل اول: بررسی منابع.....
۳۳	آزند، یعقوب (۱۳۹۱):.....
۳۳	آفازاده، احمد (۱۳۸۲):.....
۳۴	ابدال، شیخ حسین و بیرزاه، همد (۱۳۴۱ قمری):.....
۳۴	ابن یزاز، درویش توکل بن اسماعیل (۱۱۰۶):.....
۳۴	ابن بطوطه (۱۳۴۸):.....
۳۶	احمد، منیرالدین (۱۳۸۴):.....
۳۶	احمدی، نزهت (۱۳۸۱):.....
۳۶	اختریان، محمود و دیگران (۱۳۷۰):.....
۳۷	اطلس کامل گیاهشناسی (۱۳۶۵):.....
۳۸	الحسینی، غیاث‌الدین بن همام‌الدین (۱۳۳۳):.....
۳۹	افشار، احترام (۱۳۸۳):.....
۳۹	اولثاریوس، آدام (۱۳۸۵):.....
۴۱	بخشی استاد، موسی‌الرضا (۱۳۹۰):.....
۴۱	براون، ادوارد جی گرامویل (۱۳۱۶):.....
۴۲	بهروزی، علی‌نقی (۱۳۵۴):.....
۴۲	پدرام، محمود (۱۳۷۳):.....
۴۳	پرسی مولزورث، سایکس (۱۳۸۰):.....
۴۴	پیرنیا مشیرالدوله، حسن و اقبال آشتیانی، عباس (۱۳۴۶):.....
۴۵	تاورنیه، ژان باتیست (۱۳۳۶):.....

- ۴۵ جان احمدی، فاطمه (۱۳۸۸):
- ۴۶ جاوری، محسن (۱۳۸۲):
- ۴۶ جعفریان، رسول (۱۳۸۹):
- ۴۶ جهان‌پور، فاطمه (۱۳۸۷):
- ۴۷ حرّعاملی جبلی، زین‌الدین بن علی و شهید ثانی (۱۳۶۴):
- ۴۷ حسینی زاده، سید محمد علی (۱۳۷۹):
- ۴۸ حسین فرصت‌الدوله شیرازی، سید محمد نصیر (۱۳۷۷):
- ۴۹ حبیبی فی.ی. حسن بن حسن (۱۳۶۷):
- ۴۹ حکمت، علیرضا (۱۳۵۰):
- ۴۹ حلبی، علی‌نفر (۱۳۹۲):
- ۵۰ خاقانی، افضل‌الدین بن علی خاقانی شروانی (۱۳۷۳):
- ۵۰ دانش پژوه، منوچهر (۱۳۸۰):
- ۵۱ دانشگاه کمبریج (۱۳۸۰):
- ۵۱ درانی، کمال (۱۳۹۱):
- ۵۱ دیسلوا فیگیروا، دن گارسیا (۱۳۶۳):
- ۵۲ دلاواله، پیتر (۱۳۷۰):
- ۵۲ دوری، عبدالعزیز و دیگران (۱۳۷۵):
- ۵۳ دولت‌آبادی، یحیی (۱۳۶۲):
- ۵۳ دیولافوا، ژان (۱۳۹۰):
- ۵۸ ذبیحی، مسیح و افشار، ایرج، دانش پژوه، محمدتقی (۱۳۵۶):
- ۵۸ رادفر، ابوالقاسم (۱۳۸۵):
- ۵۸ راوندی، مرتضی (۱۳۷۸):
- ۵۹ راوندی، مرتضی (۱۳۷۸):
- ۶۰ راوندی، مرتضی (۱۳۷۸):
- ۶۰ راوندی، مرتضی (۱۳۸۳):
- ۶۱ رضایی، عبدالعظیم (۱۳۶۰):
- ۶۲ رضایی، عبدالعظیم (۱۳۷۸):
- ۶۲ زرین‌کوب، عبدالحسین (۱۳۶۹):

۶۲	زمجی اسفزاری، معین الدین محمد (۱۳۳۹):
۶۳	سانسون (۱۳۴۶):
۶۴	سجادی، سیدضیاءالدین (۱۳۸۹):
۶۵	سعدی شیرازی، مشرف الدین مصلح بن عبدالله (۱۳۵۲):
۶۵	سفرنامه‌های ونیزیان در ایران، شش سفرنامه (۱۳۴۹):
۶۶	سیدین، علی (۱۳۹۱):
۶۷	سیوری، راجر (۱۳۷۲):
۶۷	شاردن، ژان (۱۳۷۵):
۶۷	شاردن، ژان (۱۳۷۵):
۶۸	شاردن، ژان (۱۳۷۵):
۶۸	شانه‌ای، محسن (۱۳۸۷):
۶۸	شرلی، آنتونی و رابرت (۱۳۶۲):
۶۹	شلیبی، احمد (۱۳۶۱):
۶۹	شهبازی شیران، حبیب (۱۳۸۹):
۷۰	صدیق، عیسی (۱۳۵۴):
۷۱	صفا، ذبیح‌الله (۱۳۶۶):
۷۲	صفوی، بابا (۱۳۷۱):
۷۳	صمدی، سیدمحمد (۱۳۶۴):
۷۳	صفوی، امان‌الله (۱۳۸۳):
۷۴	ضمیری، محمدعلی (۱۳۸۲):
۷۴	طیار مراغی، محمود (۱۳۷۵):
۷۵	عالم آرای صفوی (۱۳۶۹):
۷۵	عیسی، احمد (۱۹۸۱):
۷۶	غزالی، امام محمد (۱۳۳۳):
۷۶	غنییه، عبدالرحیم (۱۳۸۸):
۷۷	فرنود، ناصر (۱۳۵۵):
۷۷	فلسفی، نصرالله (۱۳۶۹):
۷۸	قزوینی، ابوالحسن (۱۳۶۷):

- ۷۸ قماشچی، احمد (۱۳۷۵):
- ۷۸ کاتب یزدی، احمد بن حسین بن علی (۱۳۵۷):
- ۷۹ کارری، جملی و جووانی، فرانچسو (۱۳۴۸):
- ۸۰ کسان، نورالله (۱۳۷۴):
- ۸۰ کسان، نورالله (۱۳۸۳):
- ۸۱ کسروی، احمد (۱۳۷۷):
- ۸۱ کشاوری، محمّدطیب (۱۳۸۶):
- ۸۱ کلا رضایی، عبدالرحیم «سهیل کاشانی» (۱۳۷۸):
- ۸۲ کمپنر، انگلبرت (۱۳۶۰):
- ۸۳ کنی، شیل (۱۳۸۰):
- ۸۳ کوچک‌زاده، محمّد رضا (۱۳۸۰):
- ۸۳ گراتوسکی، ادوین اریک و بیج و نگران (۱۳۸۹):
- ۸۴ گل‌زاری، مهدی (۱۳۹۱):
- ۸۴ گلشنی، عبدالکریم (۱۹۶۹):
- ۸۴ لکهارت، لارنس (۱۳۶۴):
- ۸۵ متز، آدام (۱۳۶۴):
- ۸۶ مجتهدی، کریم و دیگران (۱۳۷۹):
- ۸۶ مجلسی، محمّدباقر (۱۳۳۱):
- ۸۷ مجلسی، محمّد باقر (۱۳۴۱):
- ۸۷ مزوای، میشل (۱۳۶۳):
- ۸۸ معطوفی، اسدالله (۱۳۸۷):
- ۸۸ معین، محمّد (۱۳۷۶):
- ۸۸ معین، محمّد (۱۳۷۶):
- ۸۸ منشی، اسکندر بیگ ترکمان (۱۳۵۰):
- ۸۹ مؤسسه دائرة المعارف (۱۳۶۲):
- ۸۹ موسوی اردبیلی، فخرالدین (۱۳۴۷):
- ۸۹ موسویان، سیدمحمد (۱۳۸۷):
- ۹۰ مهدوی، مصلح‌الذین (۱۳۸۶):

۹۰	میراحمدی، مریم (۱۳۸۳):.....
۹۱	مینورسکی، ولادیمیر فتودوروویچ (۱۳۸۹):.....
۹۱	نصر، سیدحسین، (۱۳۸۸):.....
۹۲	نظریان، جواد (۱۳۸۴):.....
۹۲	نظام‌پرست، فرهاد (۱۳۸۴):.....
۹۲	نظامی گنجوی، جمال‌الدین ابومحمد الیاس بن یوسف بن زکی (۱۳۵۱):.....
۹۲	نوابی، عبدالحسین و غفاری فرد، عباسقلی (۱۳۹۱):.....
۹۳	وکیلان، منوچهر (۱۳۸۱):.....
۹۳	هوسپان، شاسن (۱۳۷۹):.....
۹۳	یوسف جمالی، محمد کریم (۱۳۸۵):.....
۹۵	فصل دوم: نگاهی اجمالی به شکل‌گیری و انحلال صفویان
۹۵	سرزمین ایران.....
۹۶	حکمرانان ایران‌زمین.....
۹۹	ویژگی‌های دوران صفوی.....
۱۰۲	قراقویونلوها و آق‌قویونلوها.....
۱۰۲	الف) قراقویونلوها.....
۱۰۴	ب) آق‌قویونلوها.....
۱۰۷	برآمدن صفوی‌ها.....
۱۰۷	۱- نسب‌نامه خاندان صفوی.....
۱۱۴	۲- علل مبهم بودن منشأ صفویان.....
۱۱۴	۳- نیاکان خاندان صفوی و خاستگاه نژادی آنان.....
۱۱۴	۳-۱. از فیروزشاه تا امین‌الدین جبرئیل.....
۱۱۵	۳-۲. عوض.....
۱۱۵	۳-۳. محمدالحافظ.....
۱۱۵	۳-۴. صلاح‌الدین رشید.....
۱۱۶	۳-۵. قطب‌الدین ابوبکر.....
۱۱۶	۳-۶. امین‌الدین جبرئیل.....
۱۱۷	۳-۷. شیخ صفی‌الدین.....

۱۲۵	شیخ صفی‌الدین اردبیلی و نقش معنوی او در میان دولتمردان و مردم ایران
۱۲۶	ایراد مال اندوزی برای شیخ صفی
۱۲۷	بقعه شیخ صفی‌الدین
۱۲۹	خاستگاه نژادی مرشد شیخ صفی
۱۲۹	خاستگاه نیاکان مرشد شیخ صفی
۱۳۱	جانشینان شیخ صفی‌الدین
۱۳۳	۱- شیخ صدرالدین
۱۳۴	۲- خواجه علی
۱۳۵	۳- شیخ ابراهیم
۱۳۶	۴- شیخ سید
۱۴۱	تشکیل سپاه قزلباش و حکومتی پیدایش کلاه حیدری یا کلاه قزلباش
۱۴۳	قبایل بزرگ قزلباش (خانها، فداکها)
۱۴۶	۵- شیخ حیدر
۱۴۹	۶- شاه اسماعیل
۱۵۸	زبان و لهجه خاندانان صفوی
۱۵۹	شاهان صفوی
۱۵۹	(۲) لیست اسامی شاهان صفویان‌ها را از یادگیرندگان حکومت‌داری
۱۶۰	اقدامات شاه‌عباس
۱۶۲	ساختار جامعه صفوی
۱۶۳	اوضاع فرهنگی
۱۶۳	آداب معاشرت
۱۶۴	دلایل سقوط صفویان
۱۶۵	فصل سوم: زبان و ادبیات ترکی در دوره صفوی
۱۷۹	فصل چهارم: عالمان در عصر صفوی
۱۷۹	مقدمه
۱۸۰	عالمان و نخبگان فکری دوره صفوی
۱۸۱	آقا جمال خوانساری

۱۸۱	آقا حسین خوانساری.....
۱۸۲	ابراهیم بن سلیمان قطیفی.....
۱۸۳	ابوالحسن ابیوردی.....
۱۸۴	احمد اردبیلی (مقدّس اردبیلی).....
۱۸۴	حبیب‌الله باغ نوی شیرازی.....
۱۸۴	حسین حارثی.....
۱۸۷	رجبعلی تبریزی.....
۱۸۸	زین‌الدین عاملی شامی (شهید ثانی).....
۱۸۹	سعید قس.....
۱۹۰	شمس‌الدین محمد خفّّ.....
۱۹۰	شمس‌الدین محمد کیلانی.....
۱۹۱	عبدالرزاق لاهیجی.....
۱۹۲	عبدالعلی بیرجندی.....
۱۹۳	علی‌رضا اردکانی (تَجَلّی).....
۱۹۴	غیاث‌الدین منصور دشتکی شیرازی.....
۱۹۶	قاضی میدی.....
۱۹۷	محسن فیض کاشانی.....
۲۰۰	محقق سبزواری.....
۲۰۱	محقق کرکی یا محقق ثانی.....
۲۰۲	محمدباقر مجلسی.....
۲۰۳	محمدباقر یزدی.....
۲۰۴	محمدتقی مجلسی.....
۲۰۵	محمد شروانی.....
۲۰۵	محمد صدرالدین شیرازی (مَلّاصدرا).....
۲۰۹	محمد عاملی.....
۲۱۴	محمد مسیح فسانی (مَلّا مسیحای شیرازی).....
۲۱۴	محمود قاضی‌زاده.....
۲۱۵	مصلح‌الدین لاری.....

۲۱۶	مظفر گنابادی.....
۲۱۶	میر محمدباقر استرآبادی.....
۲۱۶	میرزا ابوالقاسم فندرسکی.....
۲۱۹	میر محمدباقر داماد حسینی.....
۲۲۵	مناصب اجتماعی علماء در عصر صفوی.....
۲۲۵	الف) صدر.....
۲۲۵	۱) صدر خاصه:.....
۲۲۶	۲) صدر عامه یا صدرالعمالک.....
۲۲۹	ب) ملا باشی.....
۲۳۰	ج) شیخ الاسلام.....
۲۳۳	د) قاضی.....
۲۳۵	ه) مجلس نویس.....
۲۳۵	و) خلیفه الخلفا.....
۲۳۶	لقاب علمی در جامعه اسلامی.....
۲۳۷	مهاجرت دانشمندان هرات به تبریز.....
۲۳۸	نقش علمی و فرهنگی استرآباد.....
۲۳۹	علل مهاجرت علمای شیعه جبل عامل به ایران.....
۲۴۱	شعرای ایران و آثار ادبی آنان.....
۲۴۵	فصل پنجم: عقاید تربیتی حاکم در عصر صفوی.....
۲۴۵	مقدمه.....
۲۴۵	نظام آموزش و پرورش ایران در دوران صفوی.....
۲۴۶	عقاید و نظرات علمای تربیتی.....
۲۴۶	۱- ابو حامد امام محمد غزالی طوسی.....
۲۴۹	۲- مشرف الدین مصلح بن عبدالله سعدی شیرازی.....
۲۵۰	عقاید سعدی در تأثیر تربیت، باب هفتم گلستان.....
۲۵۰	حکایت شماره یک.....
۲۵۰	حکایت شماره دو.....
۲۵۱	حکایت شماره سه.....

۲۵۱	حکایت شماره چهار.....
۲۵۲	حکایت شماره پنج.....
۲۵۳	حکایت شماره شش.....
۲۵۴	حکایت شماره هفت.....
۲۵۴	حکایت شماره هشت.....
۲۵۴	حکایت شماره نه.....
۲۵۴	حکایت شماره ده.....
۲۵۵	حکایت شماره یازده.....
۲۵۵	حکایت شماره دوازده.....
۲۵۶	حکایت شماره سیزده.....
۲۵۶	حکایت شماره چهارده.....
۲۵۶	حکایت شماره پانزده.....
۲۵۶	حکایت شانزده.....
۲۵۷	حکایت شماره هفده.....
۲۵۸	حکایت شماره هجده.....
۲۵۹	حکایت شماره نوزده.....
۲۵۹	جدال سعدی با مدعی در بیان توانگری و درویشی.....
۲۶۵	۳- زین‌الدین حرّ عاملی.....
۲۷۱	۴- علامه محمدباقر مجلسی.....
۲۷۱	۱-۴. عین الحیاة.....
۲۸۹	۲-۴. حلیۃ المتقین.....
۲۹۴	۵- آداب المتعلّمین و المحصلین منسوب به خواجه نصیرالدین طوسی.....
۲۹۶	در ماهیت علم.....
۲۹۶	در خصوص نیت.....
۲۹۶	انتخاب رشته تحصیلی، استاد و هم‌درسی.....
۲۹۷	جدیت و همت در تحصیل.....
۲۹۷	زمان شروع تحصیل و مقدار و ترتیب آن.....
۲۹۸	توکل.....

۲۹۸	 اوقات تحصیل
۲۹۸	 مهربانی استاد نسبت به متعلم
۲۹۸	 بهترین طریقه استفاده از محضر استاد
۲۹۹	 پرهیزگاری محصل
۲۹۹	 تقویت حافظه
۲۹۹	 جذب و دفع روزی، افزایش و کاهش عمر
۳۰۰	 اهداف تعلیم و تربیت در دوران صفویه
۳۰۱	 نامه‌های تربیتی دوره صفویه
۳۰۳	 فصل ششم: علوم رایج در عصر صفوی
۳۰۳	 دانش و هنرهای ایران در عهد صفوی
۳۰۵	 علوم در دوران صفوی
۳۰۶	 ادبیات
۳۰۷	 اسطرلاب‌سازی
۳۰۹	 بیمارستان‌ها و آموزش‌های پزشکی
۳۱۰	 پیش‌گویی و غیب‌گویی
۳۱۵	 تاریخ آموزی
۳۱۶	 تاریخ‌نگاری
۳۱۷	 تجلید (جلدآرایی)
۳۱۸	 تذهیب
۳۱۹	 تربیت‌بدنی و بازی‌های رایج ایرانیان
۳۲۳	 تفسیر قرآن
۳۲۶	 تقویم‌نویسی
۳۲۸	 جغرافیا
۳۳۰	 حساب
۳۳۲	 حقوق
۳۳۲	 حکمت و حکیمان و حکم‌شناسان
۳۳۶	 دستور زبان و اصول معانی و بیان
۳۳۷	 رقص

۳۳۷	ریاضیات
۳۳۸	سفال‌گری
۳۴۱	شعر و شاعری
۳۴۲	صنایع فلزی
۳۴۳	صوفی و صوفی‌گری
۳۴۵	معنا و مفاهیم تصوف و عرفان
۳۴۶	عرفان
۳۴۶	سالک
۳۴۶	درویش
۳۴۸	بعضی از داب و رسوم صوفیان
۳۴۸	۱- خرقه‌پوشی:
۳۴۸	۲- چله نشینی:
۳۴۸	۳- سماع و آراء مختلف درباره آن:
۳۴۸	فتوت و جوانمردی:
۳۴۹	عشق در عرفان:
۳۴۹	الف) توبه:
۳۵۰	ج) زهد:
۳۵۱	د) فقر:
۳۵۱	ه) صبر:
۳۵۱	و) توکل:
۳۵۲	ز) رضا:
۳۵۲	حالات سالک یا عارف
۳۵۲	مراقبه:
۳۵۳	قرب:
۳۵۳	محبت:
۳۵۴	خوف:
۳۵۴	رجا:
۳۵۵	شوق:

۳۵۵	انس:
۳۵۵	اطمینان:
۳۵۶	مشاهده:
۳۵۷	یقین:
۳۵۷	طب:
۳۶۰	پزشکان معروف دوره صفویه:
۳۶۰	هماءالدوله:
۳۶۰	رک الدین مسعود کازرونی:
۳۶۱	عمادالدین محمود:
۳۶۱	کمال الدین حسن شیرازی:
۳۶۲	مولانا نور الدین:
۳۶۲	میرزا ابوالفتح تبریزی:
۳۶۲	میرزا ابونصر گیلانی:
۳۶۳	یار علی تهرانی:
۳۶۳	طرز تربیت شاطرها:
۳۶۵	عالمان اخباری:
۳۷۰	علم حدیث:
۳۷۱	علم کلام:
۳۸۰	علوم نجوم و ستاره شناسی:
۳۸۲	علوم دینی:
۳۸۴	فقه و اصول:
۳۸۵	فلزکاری:
۳۸۶	قالی بافی:
۳۸۷	علوم قرآنی:
۳۸۸	قنات:
۳۸۸	معماری:
۳۹۴	موسیقی:
۳۹۶	موسیقی دانان مشهور دوره صفویه:

۳۹۶.....	حافظ مظفر قمی:
۳۹۶.....	حافظ هاشم:
۳۹۶.....	سلطان محمد چنگی:
۳۹۶.....	سلطان محمود طنبورهای:
۳۹۶.....	شاهسوار:
۳۹۷.....	شمسی شتر کوهی:
۳۹۷.....	محمد مؤمن:
۳۹۷.....	معصوم بانچه‌ای:
۳۹۷.....	میرزا - بین طنبورهای:
۳۹۷.....	میرزا محمد کمانچه‌ای:
۳۹۷.....	ادوات موسیقی:
۳۹۷.....	نساچی:
۳۹۸.....	نقاشی:
۴۰۴.....	نظامی گری:
۴۰۸.....	نایش نامه‌ها:
۴۰۹.....	وکالت:
۴۰۹.....	هنرهای زیبا:
۴۱۱.....	فصل هفتم: شیوه‌های یاددهی و یادگیری عصر صفوی
۴۱۱.....	مقدمه:
۴۱۱.....	آموزش در صدر اسلام:
۴۱۴.....	نخستین استاد و نخستین شاگرد در مکتب اسلام:
۴۱۵.....	جایگاه اجتماعی اساتید:
۴۱۷.....	حق‌التعلیم معلمان:
۴۱۹.....	دستیاران (مُعیدان):
۴۱۹.....	گواهی نامه‌ها:
۴۲۱.....	منش، آداب و وظائف استاد:
۴۲۲.....	هدف تعلیم و تربیت کودکان:
۴۲۶.....	معلم خصوصی در دوران صفویه:

۴۲۸	تعلیم و تربیت در دوره ابراهیم.....
۴۲۸	روش های یاددهی.....
۴۳۰	روش های تعلیم و تدریس پیامبر اکرم(ص).....
۴۳۱	روش های تعلیم و تدریس حضرت علی(ع).....
۴۳۲	عقاید امام صادق(ع) راجع به تعلیم و تربیت.....
۴۳۳	روش های تدریس امام جعفر صادق(ع).....
۴۳۳	الف) احتجاج و مناظره.....
۴۳۴	ب) روش استدلالی و تحلیلی.....
۴۳۴	شره های تدریس در نزد گذشتگان.....
۴۳۴	۱- اجاره (گواهی).....
۴۳۵	۲- املا.....
۴۳۶	۳- حلقه های درس.....
۴۳۷	۴- رحله (سفر علمی).....
۴۴۰	۵- سماع.....
۴۴۰	۶- قرائت و غرض (خواندن و آواز).....
۴۴۱	۷- مباحثه و تکرار (یادآوری و بازگویی).....
۴۴۱	۸- مجلس.....
۴۴۳	روش های یادگیری.....
۴۴۳	۱- حفظ.....
۴۴۳	۲- درایت (فهم).....
۴۴۳	۳- رحله (سفرهای علمی).....
۴۴۴	۴- روایت.....
۴۴۴	۵- سؤال و مناقشه.....
۴۴۴	۶- مناظره و مذاکره.....
۴۴۵	روش های آموزشی و یادگیری در عصر صفویان.....
۴۴۶	زبان ایرانیان.....
۴۴۶	۱- زبان مادی.....
۴۴۷	۲- زبان اوستایی.....

۴۴۷	۱-۲. یسنا.....
۴۴۷	۲-۲. ویسپرد.....
۴۴۷	۲-۳. وندیداد.....
۴۴۷	۲-۴. یشت‌ها.....
۴۴۸	۲-۵. خُرده اوستا.....
۴۴۸	۳- زبان فُرس قدیم.....
۴۴۸	۴- زبان پهلوی.....
۴۴۹	۵- زبان سُندی.....
۴۵۰	۶- فارسی دری.....
۴۵۰	زبان‌های رایج -وران صفوی.....
۴۵۳	خط ایرانیان در دوره ساسانیان.....
۴۵۸	خط و الفبای فارسی.....
۴۵۸	خطوط در عهد مخامنشیان.....
۴۵۹	خطوط ایرانیان.....
۴۶۲	خوش‌نویسی در عهد صفویان.....
۴۶۷	خطاطان.....
۴۶۷	مولانا محمود اسحاق سیاوشانی.....
۴۶۷	سید احمد مشهدی.....
۴۶۷	مولانا محمدحسین تبریزی.....
۴۶۷	میرمعز کاشی.....
۴۶۸	مولانا بابا شاه اصفهانی.....
۴۶۸	میرصدرالدین محمود.....
۴۶۸	میرزا ابراهیم اصفهانی.....
۴۶۹	خوش‌نویسان دوره‌ی شاه‌عباس اول.....
۴۶۹	علی‌رضا تبریزی عباسی.....
۴۶۹	میرعماد قزوینی.....
۴۷۰	میرزا ابوتراب اصفهانی.....

۴۷۳	فصل هشتم: ساختار و شیوه‌های آموزشی دانشگاه‌های عصر صفوی
۴۷۳	ساختار و شیوه‌های آموزشی دانشگاه‌های اسلامی در سده‌های گذشته
۴۷۴	مدرس:
۴۷۴	نایب مدرس:
۴۷۴	معيد:
۴۷۵	دانشجو:
۴۷۵	دوره آموزشی و شرایط آن
۴۷۶	آداب و رسوم دانشگاهی
۴۷۶	لباس دانشگاهیان
۴۷۸	ایام تعطیل دانشگاه
۴۷۸	تعلیم و تربیت زنان
۴۷۹	درآمدهای مالی مدارس
۴۸۰	مقررات کلاس و کلاس‌دار
۴۸۱	زمان تشکیل کلاس‌ها
۴۸۱	نحوه تشکیل کلاس‌ها
۴۸۲	گنجایش و اندازه کلاس درس
۴۸۲	سن آموزش
۴۸۳	آداب و وظایف معلم و شاگرد
۴۸۴	آداب و وظایف معلم و شاگرد در درس و سایر اشتغالات
۴۸۵	آداب و وظایف ویژه معلم
۴۸۵	نوع اول: آداب و وظایف ویژه معلم نسبت به خود
۴۸۵	نوع دوم: آداب و وظایف ویژه معلم با شاگردان و دانشجویان
۴۸۶	نوع سوم: آداب و وظایف ویژه معلم در امر تدریس و جلسه درس
۴۸۷	آداب و وظایف ویژه شاگرد
۴۸۷	نوع اول: آداب و وظایف شاگرد نسبت به خود
۴۸۸	نوع دوم: آداب و آیین زندگانی شاگرد با استاد و راهبر و پیشوای خود
۴۸۹	نوع سوم: آداب و وظایف شاگرد در دانش آموختن و قرانت درس
۴۹۰	باب سوم: در مناظره و شرایط و آفات آن

فصل اول: در شرایط و آداب بحث و مناظره.....	۴۹۰
فصل دوم: آفات و نتایج سو بحث و مناظره نادرست.....	۴۹۱
باب چهارم: آداب و آیین نگارش و نگاه‌داری کتاب که ابزار علم و دانش است.....	۴۹۱
مطلب سوم: ترتیب و تسلسل علوم دینی در رابطه با محصل و دانشجو.....	۴۹۲
آداب سکنی و اقامت در مدارس.....	۴۹۳
تنبيه.....	۴۹۵
تأیید تنبيه بدنی توسط بزرگان تاریخ ایرانی.....	۴۹۵
تنبيه و کبر.....	۴۹۷
برنامه مکتبها من از آموختن الفبا.....	۴۹۸
فصل نهم: اماکن آموزشی عصر صفوی.....	۴۹۹
اماکن آموزشی.....	۴۹۹
مکان تحصیلی در ایران باستان.....	۴۹۹
معلم در ایران باستان.....	۵۰۰
شاگردان در ایران باستان.....	۵۰۱
مواد یا موضوعات درسی در ایران باستان.....	۵۰۱
روش آموزش و پرورش در ایران باستان.....	۵۰۲
سطوح و دوره‌های تحصیلی در ایران باستان.....	۵۰۲
رشته‌های آموزش عالی در ایران باستان.....	۵۰۳
اماکن آموزشی عصر صفوی.....	۵۰۳
الف) بیمارستان.....	۵۰۴
تاریخچه آموزش در بیمارستان‌ها.....	۵۰۵
ب) پرورشگاه.....	۵۰۷
ج) خانقاه.....	۵۰۸
آموزش در خانقاه‌ها.....	۵۰۹
خانقاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی.....	۵۱۲
د) خانه‌های دانشمندان.....	۵۱۳
ه) داروخانه‌ها.....	۵۱۷
و) رباط.....	۵۱۷

۵۱۸	ز) رصدخانه‌ها.....
۵۲۰	ح) زاویه.....
۵۲۱	ط) قهوه‌خانه‌ها.....
۵۲۲	ی) کاخ‌ها.....
۵۲۴	ک) کتاب و کتابخانه در دوره صفوی.....
۵۲۶	کتابخانه مقبره شیخ صفی‌الدین در اردبیل.....
۵۲۹	کتابخانه شاه اسماعیل.....
۵۳۱	کتابخانه شاه طهماسب در تبریز.....
۵۳۱	کتابخانه ابراهیم میرزا صفوی.....
۵۳۲	کتابخانه سام و ابرار فرزند شاه اسمعیل اول.....
۵۳۲	کتابخانه نیرالدین بهرام.....
۵۳۲	کتابخانه شاه صفی‌الدین.....
۵۳۲	کتابخانه شاه صفی‌الدین (شاهسیدان صفوی).....
۵۳۳	کتابخانه سلطنتی.....
۵۳۶	کلاتران کتابخانه سلطنتی.....
۵۳۷	کتابخانه مدرسه چهارباغ.....
۵۳۸	کتابخانه‌های شخصی.....
۵۳۸	کتابخانه شخصی فاضل هندی.....
۵۴۱	کتاب‌های مورد استفاده در دوران صفوی.....
۵۴۱	صرف و نحو عربی و معانی و بیان و لغت.....
۵۴۱	منطق.....
۵۴۱	کلام.....
۵۴۱	درایفه.....
۵۴۱	اصول.....
۵۴۱	تفسیر.....
۵۴۱	حکمت.....
۵۴۲	ترسل.....
۵۴۲	صحافی کتاب.....

۵۴۲	تولید کتاب به وسیله فرقه کازرونی در شیراز عصر صفوی
۵۴۳	تولید کاغذ
۵۴۳	۱- خیساندن
۵۴۴	۲- ایجاد ورقه
۵۴۴	۳- خشک کردن
۵۴۴	۴- آهارزنی و جلادهی
۵۴۶	ل) مباحثه و شعر خوانی در مراسم عروسی
۵۴۷	م) مدارس
۵۴۹	ریشه مفهوم مدرسه
۵۴۹	سیر تکاملی مفهوم مدرسه در تمدن اسلامی
۵۵۲	انواع مدارس در تمدن اسلامی
۵۵۲	الف) مدارس خفیه
۵۵۳	ب) مدارس دولتی
۵۵۵	مدارس مقتبسه از نظامیه بغداد
۵۵۸	مدارس نظامیه و تأثیرات علمی و اجتماعی آن
۵۶۰	آثار و ابتیه دیگر متعلق به خواجه نظام
۵۶۰	تحصیلات سعدی در نظامیه بغداد
۵۶۱	چگونگی پیدایش و تکامل حوزه های علمیه در اسلام
۵۶۲	مروری بر مدارس قدیمه موجود در ایران
۵۶۳	ابهر
۵۶۳	استرآباد یا گرگان
۵۶۴	مدرسه عمادیه
۵۶۶	مدارس اصفهان
۵۶۶	۱- مدرسه امامی
۵۶۶	۲- مدرسه باباقاسم
۵۶۶	۳- مدرسه جده بزرگ
۵۶۶	۴- مدرسه جده کوچک
۵۶۷	۵- مدرسه جلاویه

- ۵۶۷ ۶- مدرسه چهارباغ
- ۵۶۷ الف) وجه تسمیه بنا
- ۵۶۸ ب) درب مطلاى بنا
- ۵۶۹ د) ایوان جنوبی
- ۵۶۹ هـ) محراب مدرسه
- ۵۶۹ و) منبر مدرسه
- ۵۶۹ گ) گنبد
- ۵۷۰ ح) شبستان
- ۵۷۱ ط) ایوان شرقی
- ۵۷۱ ی) ایوان شمالی
- ۵۷۲ ک) حجره شاه - خان حسین
- ۵۷۳ ل) نهر روان مدرسه
- ۵۷۴ ۷- مدرسه سینک
- ۵۷۴ ۸- مدرسه شمس آباد
- ۵۷۴ ۹- مدرسه کاسه گران
- ۵۷۴ ۱۰- مدرسه ملاعبداللہ
- ۵۷۵ ۱۱- مدرسه نصرآباد
- ۵۷۵ ۱۲- مدرسه نیم آورد
- ۵۷۶ ایروان
- ۵۷۸ بغداد
- ۵۸۰ بهبهان
- ۵۸۱ تبریز
- ۵۸۱ تهران
- ۵۸۱ ۱- مدرسه خان مروی
- ۵۸۲ ۲- مدرسه شهید مطهری
- ۵۸۲ خرگرد
- ۵۸۳ ری
- ۵۸۳ ساوه

۵۸۴	شماخی
۵۸۴	شیراز
۵۸۴	۱- مدرسه بابله
۵۸۴	۲- مدرسه حکیم
۵۸۴	۳- مدرسه خان
۵۸۶	۴- مدرسه صالحیه
۵۸۶	۵- مدرسه مقیمیه
۵۸۶	۶- مدرسه منصوریه
۵۸۷	۷- مدرسه میرزا علی اکبر
۵۸۷	۸- مدرسه نظامیه (سیدعلالدین)
۵۸۷	۹- مدرسه هاشمیه
۵۸۷	طیس
۵۸۸	قزوین
۵۸۸	۱- مدرسه خلیفه سلطان
۵۸۸	۲- مدرسه حیدریه قزوین
۵۸۸	قم
۵۸۹	۱- مدرسه غیاثیه
۵۹۰	۲- مدرسه فیضیه
۵۹۱	کاشان
۵۹۱	۱- مدرسه آقا
۵۹۱	۲- مدرسه خواجه تاج الدین
۵۹۲	۳- مدرسه سلطانی
۵۹۲	کرمان
۵۹۲	۱- مدرسه گنجعلی خان
۵۹۳	۲- مدرسه ابراهیم خان
۵۹۳	مراغه
۵۹۳	۱- مدرسه مسجد جامع
۵۹۴	۲- مدرسه امامزاده محمد

۵۹۴	۳- مدرسه شیخ بابا
۵۹۵	مشهد
۵۹۶	۱- مدرسه ابدال خان
۵۹۶	۲- مدرسه باقریه
۵۹۶	۳- مدرسه بالاسر
۵۹۶	۴- مدرسه بهزادیه
۵۹۶	۵- مدرسه بیهقیه
۵۹۷	۶- مدرسه پریزاد
۵۹۷	۷- مدرسه خیرات خان
۵۹۷	۸- مدرسه دو
۵۹۸	۹- مدرسه سعدا بن
۵۹۸	۱۰- مدرسه سلمان خان
۵۹۹	۱۱- مدرسه صاعدیه
۵۹۹	۱۲- مدرسه عباس قلی خار
۵۹۹	۱۳- مدرسه غیاثیه
۵۹۹	۱۴- مدرسه فاضل خان
۶۰۴	۱۵- مدرسه میرزا جعفر
۶۰۴	۱۶- مدرسه نواب
۶۰۵	مهاباد
۶۰۶	هرات
۶۰۷	یزد
۶۰۸	مدارس داخل و خارج یزد
۶۰۸	۱- مدرسه حسینیان
۶۰۹	۲- مدرسه رکنیه
۶۰۹	۳- مدرسه سید شمس الدین
۶۰۹	۴- مدرسه ضیائیه
۶۰۹	۵- مدرسه کمالیه
۶۱۰	اصول معماری فضاهای آموزشی

۶۱۱	تاریخچه مدارس علمیه.....
۶۱۲	برنامه مدارس.....
۶۱۴	مراحل تحصیل در حوزه‌ها و مدارس علمیه.....
۶۱۶	معلمین مدارس.....
۶۱۶	ن) مساجد.....
۶۲۰	مسجد قبله.....
۶۲۲	محراب مسجد قبا (قبله).....
۶۲۴	آهنگ عای شدن برخی از مساجد بلاد اسلامی.....
۶۲۶	مساجد ایران.....
۶۲۸	مسجد شیخ لطف‌الله اصفهان.....
۶۳۰	معماری مساجد.....
۶۳۵	مسجد عالی قاپوی تبریز.....
۶۳۶	مسجد قم.....
۶۳۸	چرا آموزش از مسجدها به مدارس منتقل یافت؟.....
۶۳۸	س) مکتب‌خانه یا کتابه.....
۶۴۱	جنسیت مکتب‌خانه‌ها.....
۶۴۳	سن تحصیل در مکتب‌خانه‌ها.....
۶۴۴	مدت تحصیل.....
۶۴۴	شهریه تحصیلی در مکاتیب.....
۶۴۸	برنامه آموزشی مکاتب.....
۶۵۲	روش تدریس و مکتب‌داری.....
۶۵۸	بازی کودکان در مکتب‌خانه‌ها.....
۶۵۹	مکتب‌خانه اطفال ایام آستان قدس رضوی.....
۶۷۲	کتاب رایج در مکاتب.....
۶۸۱	فصل دهم: وقف در عصر صفوی.....
۶۸۱	وقف.....
۶۸۳	ساختار نهاد وقف در عصر صفوی.....
۶۸۳	ریاست دیوان اوقاف.....

۶۸۴	انگیزه واقفان از ساخت مدارس.....
۶۸۹	تأثیر موقوفات بر افزایش آموزش دینی در مدارس.....
۶۹۰	اعمال نفوذ فکری واقف بر مدارس.....
۶۹۰	محلّ احداث مدارس.....
۶۹۱	وقف و معماری مدارس.....
۶۹۲	شیوه اداره مدارس براساس وقفنامه‌ها در دوره صفوی.....
۶۹۲	۱- شرایط مدرّس:.....
۶۹۵	۲- شرایط طلاب براساس وقفنامه‌ها.....
۶۹۸	۳- حقوق مدرّسان و طلبه‌ها.....
۷۰۱	موقوفات آرامگاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی.....
۷۰۲	موقوفات مدارس جده کوچک و بزرگ.....
۷۰۵	منابع و مآخذ صفوی.....
۷۱۵	ضمائم.....

پیشگفتار

باید اذعان داشت که تنظیم و تهیه نوشتار حاضر غیرممکن می‌نمود اگر مساعدت‌ها و راهنمایی‌های ارزنده و ارزشمند رفسور دکتر علی سینان بیلگلی نبود؛ بنابراین، در محضر این استاد بزرگوارم سر تعظیم فرود آورده و صمیمانه‌ترین سپاس و قدردانی خود را ابتدا از ایشان اعلام می‌دارم. سپس از مساعدت‌ها و همکاری‌های جناب آقایان دکتر جمال طالبی، دکتر وحید رضایی حمزه‌کندی، مسئولین دانشگاه اتاترک، مسئولین کتابخانه‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه تهران، کتابخانه عمومی مجتمع فرهنگی شهرستان خوی و آخوند صفر رضایی، محمدرضا بطفی، شکی که ویرایش ادبی را عهده‌دار شدند، مسئولین محترم انتشارات اندیشه‌احسان سرکار خانم زهرا قربانی مدیر فنی، محمدعلی مدنی دبیر انتشارات، پرویز بیانی طراح و گرافیک و امیر حسن درخشانی تهیه‌کننده برخی از عکس‌ها سپاس و تشکر ویژه خود را اعلام دارم.

با تشکر و احترام

محمد درخشانی